

Ministerie van Financiën

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen 2024-2026

Ministerie van Financiën

Colofon

Document: Actieplan MVOI '24-'26

Uitgegeven door: Ministerie van Financiën

Informatie: CDI-office
cdi-office@minfin.nl

Opdrachtgever: Minister van Financiën

Uitgevoerd door: Coördinerend Directeur Inkoop i.s.m. duurzaamheidscoördinatoren,
IUC Belastingdienst en IUC RIS

Datum: November 2024

Status: Definitief

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)	5
De opdrachtgever als drijfveer voor duurzame marktsamenwerkingen	5
3. MVOI-aanpak bij Financiën	6
3.1. Hoofdpijnen MVOI-aanpak bij Financiën	6
3.2. Ambitieniveau per thema	8
3.3. Governance en organisatie	10
Bijlage: Ambitieweb	11

1. Inleiding

De minister van Financiën heeft op 24 november 2022 het Manifest MVOI 2022-2025 ondertekend. MVOI staat voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen. Het ontwikkelen van een MVOI-actieplan is een belangrijk onderdeel van dat Manifest. Dit actieplan beschrijft de maatschappelijke doelstellingen waar het ministerie van Financiën (hierna: Financiën) aan bijdraagt, met welke ambitie wij dit doen en hoe wij de voortgang monitoren. De rol en ambities van de opdrachtgever staan hierin centraal.

Financiën kent verschillende duurzaamheidsinitiatieven. Het facilitaire domein van het beleidsdepartement richt zich in samenwerking met de Belastingdienst onder andere op de vermindering van CO₂-uitstoot door gezamenlijk de CO₂-prestatieladder te implementeren. De concurdirectie Mens & Organisatie (CDMO) zet stevig in op diversiteit en inclusie en inmiddels werken er meer dan 800 medewerkers met verminderde toegang tot de arbeidsmarkt bij de Belastingdienst.

Het beleidsdepartement heeft verschillende pilots gedraaid om MVOI een stevige plek te geven in contracten en stuurt hierop binnen het contract- en leveranciersmanagement. Het inkoopuitvoeringscentrum (IUC) Belastingdienst past het Ambitieweb toe bij alle aanbestedingen en de categorie Logistiek heeft zowel op het gebied van social return als op het gebied van CO₂-reductie een toonaangevende rol binnen het Rijk.

Financiën kende twee complementaire MVI-actieplannen. De afgelopen periode is gewerkt aan samenvoegend beleid op het gebied van duurzaam opdrachtgeverschap. In de komende periode zal Financiën verder toewerken naar een geheel van logisch samenhangende initiatieven op het gebied van duurzaam opdrachtgeverschap.

Dit MVOI-actieplan 2024-2026 vormt het fundament van het MVOI-beleid voor Financiën en is een aanvulling op ons inkoopbeleid. Het plan is gericht op alle specifieke inkopen van Financiën. Voor de generieke inkopen via het categoriestelsel is MVOI onderdeel van de individuele categorieplannen.

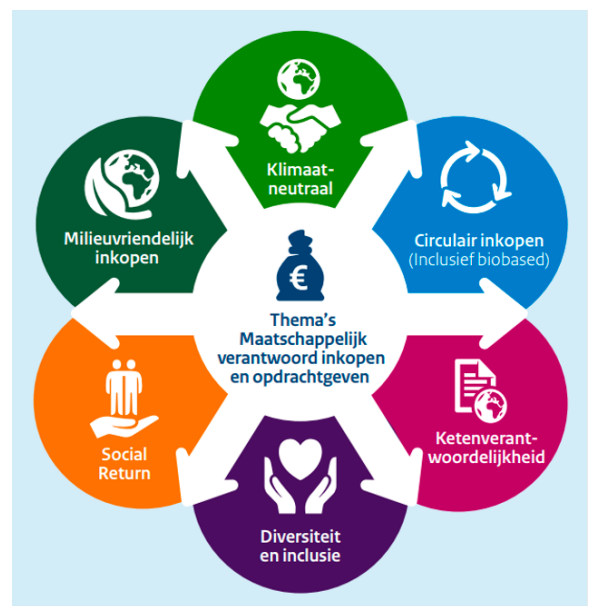
Het plan bestaat uit drie hoofdlijnen en twaalf concrete acties.

2. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

MVOI betekent dat we in bij de inkoop van diensten, goederen en werken in alle fasen van het inkoopproces rekening houden met sociale, ecologische en economische aspecten van duurzaamheid. MVOI heeft als doel om maximale maatschappelijke waarde te creëren met publieke middelen.

Met het MVOI-actieplan formuleert Financiën de duurzaamheidsambities voor marktsamenwerkingen. Deze ambities hebben onder andere betrekking op het verminderen van CO₂-emissies, de transitie naar een circulaire economie en kansen creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zo laten we onze publieke waarden doorwerken in de manier waarop we samenwerken met de markt.

MVOI bestaat uit zes verschillende thema's (zie figuur 1). Deze thema's zijn gekoppeld aan de Sustainable Development Goals en staan uitgewerkt in het Manifest MVOI en de inkoopstrategie 'Inkopen met Impact'.

Figuur 1: de MVOI-thema's

De opdrachtgever als drijfveer voor duurzame marktsamenwerkingen

Hoe eerder duurzaamheid onderdeel uitmaakt van het interne opdrachtproces, hoe groter de kans dat de duurzame ambities gerealiseerd worden. Als de ambities goed in kaart zijn gebracht, hebben de opdrachtgevers en inkopers in de lagen daaronder meer houvast om deze ambities te concretiseren. Het MVOI-actieplan ziet toe op het 'staartje' van dit proces. Financieel-Economische Zaken (FEZ) onderzoekt daarom samen met het CDI-office of het mogelijk is om duurzaamheidsdoelen te borgen in de planning-en-controlcyclus (P&C-cyclus) en zo een structurele plek te geven in het interne opdrachtgeverschap. Vervolgens faciliteert de inkoopdiscipline de duurzame uitvraag met tijdige en adequate ondersteuning.

Figuur 2: van duurzame strategieën naar opdrachtgeverschap naar MVOI-toepassing

3. MVOI-aanpak bij Financiën

Financiën is aangesloten op het rijksinkoopstelsel en heeft zich met de inkoopstrategie 'Inkopen met Impact' sinds 2019 gebonden aan forse ambities op MVOI-gebied. De doelen in deze strategie zijn richtinggevend voor de rijksinkoop. Afspraken rondom *high impact*-inkopen zijn inmiddels geïmplementeerd in de inkoopuitvoering.

Wij gebruiken inkoop als instrument om ondernemers te stimuleren duurzamere producten en diensten aan te bieden en hun bedrijfsvoering inclusief in te richten. Zo brengen we de uitstoot van schadelijke stoffen naar beneden en dragen we bij aan een inclusieve arbeidsmarkt. Op dit moment is het verplicht om bij aanbestedingen met een grote opdrachtwaarde social return toe te passen of in aangewezen risicovolle categorieën Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) toe te passen.

Een mooi voorbeeld bij Financiën is de manier waarop wij logistieke producten en diensten inkopen. Ons categorieteam Logistiek sluit rijksbrede contracten voor onder andere postbezorgers en pakketdiensten. Via deze contracten creëert ons ministerie honderden banen voor mensen die niet vanzelfsprekend toegang hebben tot de arbeidsmarkt.

Een ander mooi voorbeeld is het kantoor van de Belastingdienst in Eindhoven. Het gebouw heeft geen aansluiting op het aardgasnet, een laag energieverbruik dankzij slimme sensoren en de inrichting is vrijwel volledig circulair.

3.1. Hoofdpijnen MVOI-aanpak bij Financiën

Aanvullend op de rijksbrede afspraken volgt de MVOI-aanpak bij Financiën drie hoofdpijnen uit het [Nationaal Plan MVOI 2021-2025](#).¹

Hoofdpijn 1: Brede borging van MVOI in de organisatie

Om MVOI structureel effectief te maken, moet de verantwoordelijkheid voor het halen van de maatschappelijke doelen met inkoop worden verlegd naar de opdrachtgevers. Dat vraagt om de adequate en tijdige ondersteuning vanuit de inkoopdiscipline en een structurele inbedding in het dagelijks beleid van Financiën. Zo heeft het CDI-office ter ondersteuning in 2022 Financiën-brede masterclasses voor directeuren georganiseerd onder leiding van hoogleraar publieke inkoop Fredo Schotanus en een video-opname gemaakt met de minister, waarin zij het belang van MVOI benadrukt.

¹ Het Nationaal Plan noemt nog een vierde hoofdpijn, namelijk 'strategische inzet op sectoren'. De strategische inzet op sectoren is bij de Rijksoverheid geborgd via het categoriestelsel en rijksbrede buyer groups. Dit actieplan is gericht op specifieke inkopen van Financiën.

Acties	
Wat	Wie
1. Vaststellen van dit actieplan. De leden dragen de MVOI-uitgangspunten breed uit in de organisatie, scheppen de randvoorwaarden om MVOI mogelijk te maken en geven zelf het goede voorbeeld.	Bestuursraad Bedrijfsvoering (BRBV)
2. Duurzame ambities concretiseren in hun uitvragen in lijn met de rijksbrede duurzaamheidsdoelstellingen.	Opdrachtgevers met ondersteuning van duurzaamheidscoördinatoren, IUC Belastingdienst en IUC RIS
3. Versterkt en ondersteunt met (on)gevraagd advies en educatie in alle lagen van de organisatie.	CDI-office, IUC Belastingdienst en IUC RIS
4. Onderzoeken of het mogelijk is om duurzaamheidsdoelen te borgen in de lijn door deze onderdeel te maken van de P&C-cyclus.	CDI-office in samenwerking met FEZ
5. Kansen op specifieke duurzaamheidsthema's bij verschillende organisatieonderdelen onderzoeken (zie ook de toelichting in tabel 1).	CDI-office in samenwerking met duurzaamheidscoördinatoren
6. Uitwerken minimale eisen per thema/ambitieniveau die worden toegepast bij een Europese aanbesteding.	CDI-office in overleg met duurzaamheidscoördinatoren, IUC Belastingdienst en IUC RIS

Hoofdpijn 2: Minder vrijblijvendheid

De markt kan pas duurzaam veranderen als overheden opdrachten krachtig en consistent uitvragen. In het Nationaal Plan MVOI en het Manifest MVOI '22-'25 spreken ondertekenaars daarom een 'comply or explain'-principe af. De ondertekenaars rapporteren transparant over de beoogde inzet en/of waarom het resultaat soms niet is gehaald.

Acties	
Wat	Wie
7. Periodiek rapporteren over de resultaten van de ambitiesessies aan het CDI-office.	IUC Belastingdienst en IUC RIS
8. De resultaten monitoren, opdrachtgevers bevragen en periodiek rapporteren in de viermaandsrapportage (VMR) over de toepassing van MVOI in inkooptrajecten.	CDI-office

Hoofdpijn 3: Integrale aanpak van MVOI

Alle doelen tegelijk een beetje nastreven, dat leidt in de praktijk vaak tot een teleurstellend resultaat. Dit geldt zowel voor de overheid als voor het bedrijfsleven. Bij inkoop komen alle thema's in het ideale geval bij elkaar in één afweging, waarbij de opdrachtgever en de inkoper samen bepalen (op basis van de beleidsambities en mogelijkheden) welke thema's relevant zijn voor hun specifieke inkoop en hoe zwaar deze dan moeten meewegen. Opdrachtgevers bij Financiën doen dit door bij elke aanbesteding op een vast moment stil te staan bij de gewenste ambitie op elk van de duurzaamheidsthema's. Bij inkopen via het IUC Belastingdienst gaat dit door middel van het Ambitiweb (Bijlage 1). Inkopen bij IUC RIS gaan altijd langs het MVOI-board. We noemen deze twee soorten bijeenkomsten hierna 'ambitiesessies'.

Acties	
Wat	Wie
9. Bij elke Europese aanbesteding een ambitiesessie initiëren en faciliteren.	IUC Belastingdienst en IUC RIS
10. Actief deelnemen aan de ambitiesessies en ideeën aandragen over het maken van maatschappelijke impact met de voorgenomen inkoop.	Duurzaamheidscoördinatoren
11. Actief deelnemen aan de ambitiesessies en de opdracht zo maatschappelijk verantwoord mogelijk formuleren.	Opdrachtgevers
12. MVOI-toepassing monitoren en op basis daarvan het MVOI-beleid actualiseren.	CDI-office

3.2. Ambitieniveau per thema

Tijdens de ambitiesessies komen de duurzaamheidsthema's één voor één aan bod. In de volgende afbeelding staat waar Financiën op dit moment staat (vinkje) en waar wij naartoe willen (zie pijltje).

Huidig niveau	✓	Niveau 1: Afweging	Niveau 2: Pilots	Stap 3: Verbreding	Niveau 4: Borging	Niveau 5: Leiderschap
Ambitie niveau	→					
 Klimaat				✓	→	
 Circulair (incl. bio-based)					✓	→
 Milieu & biodiversiteit			✓	→		
 Ketenverantwoordelijkheid			✓	→		
 Diversiteit & inclusie			✓	→		
 Social return				✓	→	

Hieronder staat per thema waar de focus ligt bij het uitvoeren van de acties uit de hoofdlijnen in hoofdstuk 2. Niet elk thema is even relevant voor elk organisatieonderdeel van Financiën, per onderdeel kan de focus verschillen.

Thema	Huidig niveau	Gewenst niveau	Toelichting
Klimaat	3	4	<p>Op dit moment geldt een verplichte toepassing van MVOI-inkoopcriteria in bepaalde productgroepen. Ook is Financiën gecertificeerd op niveau 3 van de CO₂-prestatieladder. Hiermee is ingezet op inzicht in de keten en bewustwording van de organisatie.</p> <p>De komende tijd werkt Financiën aan het verder reduceren van de eigen CO₂-uitstoot en het verkrijgen van inzicht in de CO₂-uitstoot van partners in de keten. Een voorbeeld is de inzet op CO₂-neutraal inkopen via marktpartijen, bijvoorbeeld door de CO₂-prestatieladder als gunningscriterium voor de beste prijs-kwaliteitverhouding en de monitoring van contractafspraken op CO₂-gebied in te zetten.</p>
Circulair	4	4	<p>Het Rijk heeft de ambitie om in 2030 het primaire grondstoffengebruik met vijftig procent te verlagen. In 2050 moeten wij volledig circulair zijn. Op dit moment worden deze pijlers vanuit de categorieën toegepast in rijksbrede contracten.</p>
Milieu & biodiversiteit	2	3	<p>Op dit moment geldt een verplichte toepassing van MVOI-inkoopcriteria in bepaalde productgroepen.</p> <p>Domeinen Roerende Zaken (DRZ) speelt een belangrijke rol bij het duurzaam verwerken en afvoeren van grondstoffen en werkt daarbij nauw samen met de categorie Consumptieve Dienstverlening.</p>
Keten-verantwoordelijkheid	2	3	<p>Op dit moment geldt een verplichte toepassing van Internationale Sociale Voorwaarden in risicosectoren.</p> <p>De komende tijd gaan wij bij het beleidsdepartement kansen onderzoeken rondom de ketenverantwoordelijkheid in financiële markten. Bij ICT-inkopen (Belastingdienst) willen wij meer bewustwording creëren bij opdrachtgevers.</p>
Diversiteit en Inclusie	2	3	<p>Op dit moment stimuleren wij leveranciers om het Charter Diversiteit te tekenen als het verband heeft met de opdracht.</p> <p>De komende tijd gaan wij met CDMO onderzoeken hoe opdrachtgevers opdrachten inhoudelijk inclusiever kunnen formuleren.</p>
Social Return on Investment (SROI)	3	4	<p>Op dit moment geldt een verplichte toepassing bij opdrachten met een grote loonsom. Via de categorie Logistiek is veel kennis aanwezig in de organisatie.</p> <p>De komende tijd gaan wij onderzoeken hoe Financiën opdrachtgevers beter kan ondersteunen in het effectief toepassen van SROI 2.0.</p>

Tabel 1: toelichting op de thema's

3.3. Governance en organisatie

De Coördinerend Directeur Inkoop (CDI) is eigenaar van het MVOI-actieplan en heeft opdracht gegeven voor het opstellen en uitvoeren ervan. Het CDI-office coördineert de bijbehorende acties, in eerste instantie in samenwerking met een vertegenwoordiger van het IUC Belastingdienst, IUC RIS en de duurzaamheidscoördinatoren. Zij vormen samen immers het MVOI-kernteam.

Dit kernteam komt periodiek bij elkaar om de resultaten van de ambitiesessies en de daadwerkelijk gerealiseerde resultaten te evalueren. Deze evaluatie is de input voor periodieke rapportage aan het BRBV en het formuleren van vervolgacties. Het doel is om hiermee een cyclus op te starten waarin Financiën periodiek de behaalde resultaten monitort, evalueert en het actieplan op basis daarvan actualiseert. Het CDI-office rapporteert hierover in de reguliere VMR.

Onderwerp/acties	Voortgang (afgerond, op schema of aandacht gewenst)
Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)	
1. Financiën-brede masterclasses voor directeuren, georganiseerd o.l.v. hoogleraar publieke inkoop Fredo Schotanus.	Afgerond.
2. Uiterlijk Q4 2024 stellen we het MVOI-actieplan vast.	Op schema: het MVOI-actieplan is voorgelegd in de Strategische Inkoopafdeling en wordt daarna ingebracht in het BRBV.
3. Het MVOI-kernteam komt periodiek bij elkaar om de resultaten van de ambitiesessies en de gerealiseerde resultaten te evalueren.	Aandacht gewenst: overlegstructuur zal worden opgezet.

Tabel 2: voorbeeld VMR

Bijlage: Ambitiweb

Deze uitgave is van:

Ministerie van Financiën

Postbus 20201 | 2500 EE Den Haag
t 088 442 80 00

November 2024